

FOKOZOTTAN VÉDETT KÖRSZÁJÚAK ÉS HALAK

Dunai ingola (*Eudontomyzon mariae*) ▲

A hazai ingolafajok egyetlen ornyílással rendelkeznek. A szemek mögött mindkét oldalon 7-7 kopolytúrás található. A dunai ingola hazánk dunai mellékfolyóinak őshonos elterjedésű faja. A folyók felső szakaszain szaporodik, a kikelt lárvák szerves törmelékkel táplálkoznak. Jelenlegi ismereteink alapján, a kifejlett dunai ingola – a tiszai ingolával ellentétben – nem élőködik, hanem a saját tartalékaiból él, majd az ívást követően elpusztul. Testhossza ritkán haladja meg a 20 cm-t.

Természeti értéke: 100 000 Ft

Tiszai ingola (*Eudontomyzon danfordi*) ▲

Az ingolákat a halaktól fejletlenebb osztályba, a körszájúak közé sorolja. Tiszta vizű hegy- és dombvidéki vízfolyásaink felső szakaszainak igen ritka előfordulású faja. A kezdetben szerves törmelékkel táplálkozó lárvák négy-öt év után alakulnak át. A teljes átalakulást követően a kifejlett állatok halakon élőködnek. A tiszai ingola kifejlett egyedei a 20-25 centiméter hosszúságot is elérhetik.

Természeti értéke: 250 000 Ft

Dunai galóca (*Hucho hucho*)

A Duna vízrendszerének bennszülött hala. Igen ritka, az utóbbi évtizedekben csak a Felső-Tiszáról, Dunáról, valamint a Dráváról van néhány előfordulási adata. A kifejlett galóca ragadozó életmódot folytat, fő tápláléka a vele azonos élőhelyen élő paduc. Legnagyobb termetű pisztrángfélénk, kedvező táplálkozási körülmények között testhossza akár az 1 métert, testtömege a 30 kg-ot is elérheti.

Természeti értéke: 100 000 Ft ▼

Magyar bucó ▲ (*Zingel zingel*)

Nagyobb folyóink ritka előfordulású, áramlásokkedvelő, bennszülött faja. Főként apró fenéklakó gerinctelen állatokkal táplálkozik, de ritkán a halivadékokat is elkapja. A folyókon megépülő vízlépcsők veszélyeztetik állományát, mivel a duzzasztók felső szakaszán kialakuló lassú áramlási viszonyok mellett nem találja meg életfeltételeit, továbbá szaporodásához szükséges iszapmentes aljzatot is elveszíti. Testhossza legfeljebb 50 cm lehet.

Természeti értéke: 100 000 Ft

Lápi póc ▲ (*Umbra krameri*)

Magyarországi Vörös Könyvben is szereplő bennszülött, veszélyeztetett halunk. Eredeti élőhelyei a hűvös, tiszta vizű lápok és mocsarak, melyek lecsapolásával számuk erősen megfogyatkozott. Ívása általában április hónapra esik, ikráit az aljzatra épített mélyedésekbe rakja, melyeket kikelésig a nőstény őriz. A fiatal pócok elsősorban állati planktonnal táplálkoznak, később férgeseket, bolharákokat esetleg apró halivadékokat is zsákmányolhatnak. Apró termetű hal, testhossza csak igen ritkán éri el a 10 cm-t.

Természeti értéke: 100 000 Ft

Német bucó (*Zingel streber*)

Áramlásokkedvelő, bennszülött halunk, a magyar bucónál magasabb az oxigénigénye, így jobban ragaszkodik a sodró vízhez. A kisebb folyókban is megél, ritkán a nagyobb patakokba is felhatol. A mederfenék apró állataival és szerves törmelékkel táplálkozik. Ívása többnyire április-május hónapokra esik, ikráit a magyar bucóhoz hasonlóan köves-kavicsos aljzatra rakja. Testhossza ritkán éri el a 20 cm-t.

Természeti értéke: 100 000 Ft ►

◀ Petényi-márna (*Barbus petényi*)

Vörös Könyvben fajunk, tudományos elnevezésében híres zoológusunk, Petényi Salamon János nevét viseli. Sebes sodrású folyóvizek lakója, több hegy- és dombvidéki folyókban és patakunkban előfordul. Szakaszos ívása májustól augusztusig is eltarthat, a nőstény az ikráit kavicsos aljzatra rakja. A kifejlett Petényi-márnák állati- és növényi eredetű táplálékot egyaránt fogyasztanak. Kistermetű halunk, testhossza legfeljebb a 20 cm lehet.

Természeti értéke: 100 000 Ft

VÉDETT HALAINK 1.

Pénzes pér
(*Thymallus thymallus*) ▶

Kárpát-medencében őshonos faj, de a jelenlegi hazai vizek kevésbé felelnek meg igényeinek, ezért Magyarországra többnyire csak nagyobb áradások alkalmával sodródik le. Legutóbb a Felső-Tiszáról került elő 1994-ben. Elsősorban vízi gerinctelenekkel, rovarokkal és ezek lárváival táplálkozik. A többi pisztrángféléttől eltérően magas, 13-17 osztott sugárból álló hátúszót, „zászlót” visel. Kifejlett példányai 30-40 cm-es testhosszúságúak.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Dunai nagyhering
(*Alosa pontica pontica*)

A tokfélékhez hasonlóan tengeri hal, ívás céljából vonul fel a Dunába. Előfordulása főként a Duna alsó, romániai szakaszára jellemző, nagyobb tömegben Brailág, ritkábban Giurgiuig vonul fel tavaszi időszakban. Utolsó hazai példányát Budapestenél fogták a Dunából 1846-ban, kipusztultnak tekinthetjük. Fűrészhaséléről, farokúszójára rányúló két hosszúságú pikkelylemezéről jól elkülöníthető más hazai halunktól.

Legfeljebb 35-40 cm-es testhosszúságot érhet el.

◀ Természeti értéke: 2000 Ft

Kövecsik (*Barbatula barbatula*)

Hegy- és dombvidéki patakjainkban általánosan elterjedt, valamint néhány folyónk (Duna, Rába, Dráva, Mura, Tisza, Szamos) paduc- és márnázónájában is előfordul. Állati- és növényi eredetű táplálékot és szerves törmelékét egyaránt fogyaszt. Ívása áprilistól júniusig is eltarthat, ikráit az aljazaton lévő algaszőnyegre, vízivőnövényzetre vagy gyökerekre rakja. Kistermetű halunk, maximális testhossza 12-15 cm.

Természeti értéke: 2000 Ft ▶

Réticsík (*Misgurnus fossilis*)

A vízszabályozások előtt a csikászok nagytömegben fogták, a piacokon rendszeresen lehetett réticsíkot vásárolni. A mocsarak lecsapolásával azonban számuk erősen megfogyatkozott. Jelenleg vízivőnövényzettel gazdagon benőtt, iszapos aljzatú csatornáknál, idősebb holtágokban, a fennmaradt lápokban, mocsarakban találkozhatunk vele. A hazai csikásfajok közül a legnagyobbra nő, maximális hossza akár 30 cm is lehet. Belsőszervei segítségével az időszakosan kiszáradó területeken is megélhet.

Természeti értéke: 2000 Ft ▶

◀ **Selymes durbincs**
(*Gymnocephalus schraetzer*)

A Duna medencéjének benszülött, ritka, áramlásokkedvelő hala. Nagyobb folyóvizeink sodrott részein fordul elő. Főként fenéklakó gerinctelen szervezeteket fogyaszt, ritkán a halivadékat is elkapja. Április-május hónapokban ívik a folyók iszapmentes, kavicsos aljzatú szakaszain. Testhossza csak kivételes esetekben haladja meg a 20 cm-t.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Vágócsík (*Cobitis elongatoides*)

Álló- és folyóvizeinkben, dombvidéki patakjainkban egyaránt megtalálható csikásfajunk, az erősen eutróf mocsarakban nem találja meg életfeltételeit. Kedveli az iszapos aljzatot, a nap nagy részét a lágyüledékbe fúrva tölti el. Apró, fenéklakó gerinctelen szervezetek képezik fő táplálékát, de szerves törmelék is fogyaszt. Szaporodása május-június hónapokra esik. Hossza ritkán haladja meg a 12 cm-t.

Természeti értéke: 2000 Ft ▶

Kőfűrőrcsík (*Sabanejewia aurata*)

A kemény, kavicsos aljzatú, oxigéndús, áramló vizek felelnek meg számára a leginkább. Napközben a folyóvizek finom hordalékával borított részein a lágyüledékbe fúrja magát. Szaporodásbiológiája kevésbé ismert, ívása tavaszi, kora nyári időszakra esik. Főleg rovarlárvákkal, apró rákokkal táplálkozik. Legkisebb termetű csikásfajunk, legfeljebb 8-10 cm-es testhosszúságot érhet el.

Természeti értéke: 2000 Ft ▶

Cífra kölönte
(*Cottus poecilopus*)

Élőhelyei a tiszta vízű, homokos, kavicsos aljzatú gyors folyású vizek. A pisztrángzóna jellemző hala, a történelmi Magyarország területén előfordult, de jelenleg hazánkban nem él. A szakirodalom szerint 2000 m tengerszint feletti magasságig is felhatol. Általában a kövek közé rejtőzik, tipikus fenékhál. Táplálékát vízi rovarok lárvái, halikra és halivadékok alkotja. Ívása kora tavaszi időszakra esik. Testhossza ritkán éri el a 12 cm-t.

◀ Természeti értéke: 10 000 Ft

Vágótok (*Acipenser gueldenstaedti*) ▲

Eredetileg a többi tokféléhez hasonlóan a tengerek lakója volt, és csak szaporodás céljából kereste fel a folyók felső szakaszait. A Vaskapu Erőmű fölött élő állomány teljesen édesvízi életmódra tért át. Rendkívül ritka, kihalóban lévő halunk, az utóbbi évtizedekben csak a Dunából és Tiszából került elő néhány példány. Főleg a mederfenék közelében élő vízi gerinctelenekkel táplálkozik, a kifejlett példányok a 2 méteres testhosszat is elérhetik.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Sőregtok (*Acipenser stellatus*) ▲

Gyakorlatilag kipusztultnak tekinthető Magyarország területéről. Régen a Dunán egészen Pozsonyig felhatol ívás céljából. Feltűnően nagy orrának hossza meghaladja a fej hosszának felét. Táplálékul fenéklakó szervezeteket és gébeket is választ. Mérete a két méteres testhosszat és 70-80 kg-os testtömeget is meghaladhatja. Két utolsó hazai példányát 1965-ben fogták a Dunából, Mohácsnál, illetve a Tiszából Hódmezővásárhelynél.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Simatok (*Acipenser nudiventris*) ▲

A vágótokhoz hasonlóan, eredetileg tengeri hal volt, de a Duna vízrendszerében élők teljesen édesvízi életmódra tértek át. Régebben minden nagyobb folyónkban előfordult, de az utóbbi évtizedekben csak a Dunából, a Drávából és a Tiszából került elő egy-egy példány. Táplálékát rákok, csigák, kagylók adják, a kifejlett példányok halat is fogyasztanak. Testhossza elérheti a 2 métert, míg testtömege a 80 kg-ot.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Viza (*Huso huso*) ▲

Tengeri hal, mely ívás idején hatol föl a folyók kavicsos, homokos aljzatú részeire. A romániai Vaskapu Erőmű megépülése előtt több, nagyobb folyónkba felvonult, a középkorban halászata önálló ágazatként működött. Legnagyobb termetű tokfélénk, régen 1000 kg-nál nagyobb példányai is előkerültek. Fiatal korban fenéklakó szervezeteket fogyaszt, de kifejlett korban főként halat eszik. Értékes ikrájából készül a rendkívül drága kaviár. Az utolsó hazai példányát a Dunából fogták Paksnál, 1987-ben.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Széles durbincs
(*Gymnocephalus baloni*) ▶

Őnálló fajként 1974-ben írták le, jelenlegi ismereteink alapján elterjedési centruma a Duna medencéje. Folyóvizeink márnázónájától lefelé eső szakaszokon fordul elő, áramlásokkedvelő faj. Táplálékát ivadékkorban apró planktonikus szervezetek, később kisméretű rákok, rovarlárvák és férgék képezik. Legfeljebb 12-15 cm-es hosszúságot érhet el.

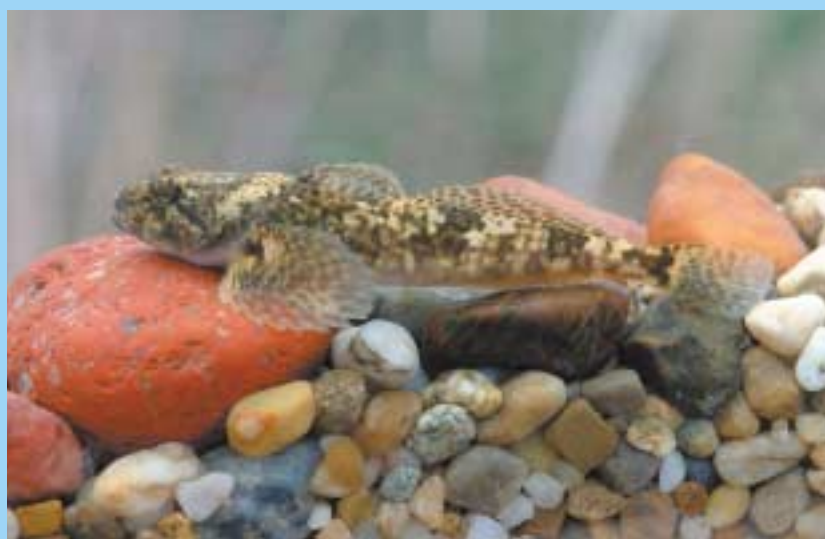
Természeti értéke: 2000 Ft

Botos kölönte (*Cottus gobio*) ▶

Elsősorban a gyors folyású, köves-kavicsos aljzatú, tiszta vízű folyóvizeket kedveli. A Kárpátok és Alpok vízfolyásaiban általánosan elterjedt, azonban hazánkban kevés helyen található meg, mindössze a Dunából, a Felső-Tiszából és a Drávából ismert. Többnyire kérész- és tegzslárvákkal táplálkozik, de az apró halivadékat is elkapja. Ívása március-áprilisra esik, a nőstény ikráit a hím által készített mélyedésekbe rakja. Teste csupasz, nem borítják pikkelyek, maximum 15 cm-es testhosszat érhet el.

Természeti értéke: 10 000 Ft

VÉDETT HALAINK 2.

Leánykancér (*Rutilus pigus virgo*) ▲

Kizárólag a Duna vízrendszerében élő, ritka, veszélyeztetett endemizmusunk. Áramláskedvelő folyóvízi hal, többnyire a paduczónában és márnázóna felső szakaszain fordul elő, a kavicsos, sóderes aljzatú, lágyüledéktől mentes helyeken. A vízszennyezések, duzzasztók és a kavicsbányászat komoly veszélyforrást jelentenek hazai állományaira. Ívása többnyire áprilisa esik, a hímek ebben az időszakban jellegzetes, több sorban elhelyezkedő, rózsatövishöz hasonló, fehér nászkiütéseket viselnek. Kifejlett példányainak testhossza a 40 cm-t is meghaladhatják.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Gyöngyös kancér (*Rutilus frisii meidingeri*) ▲

A Felső-Duna medencéjének néhány szubalpesi tavában és Duna ausztriai szakaszán fordul elő. Magyarországi bizonyító példánya a Dunából, Dunakilitinél került elő 1998-ban. Elsősorban a mélyebb vizeket kedveli, a parti zónát csak a szaporodási időszakban keresi fel. Ívása általában májusban történik, a hímek a leánykancérhoz hasonló, nagyszámú nászkiütést viselnek ebben az időszakban. Hossza elérheti a 70 cm-t, testtömege az 5 kg-ot.

Természeti értéke: 2000 Ft

Vaskos csabak (*Leuciscus souffia agassizi*) ▲

A vaskos csabak jelenleg csak a történelmi Magyarország területén fordul elő, utolsó hazai előfordulását a Felső-Tiszáról az 1960-as évek előtt, Vásárosnaményről írták le. Áramláskedvelő hal, jellemzően a pécshintájában fordul elő. Tápláléka főleg apró fenéklakó gerinctelen állatokból tevődik össze. Szaporodása kevésbé ismert, általában csapatosan, májusban ívik a folyók sodrott szakaszain, nász-időszakban a hímek feltűnően színesek. Maximálisan 15-18 cm-es testhosszáig ér el.

Természeti értéke: 10 000 Ft

Kurta baing (*Leucaspis delineatus*) ▲

Állóvízű vagy lassan áramló kisebb vízfolyások, csatornák, holtágak és mocsarak apró termetű, ritka hala. Csapatosan jár táplálék után, melyet szűnyoglárvák, víz tetejére hulló rovarok, élőbevonat és plankton alkotja. Pikkelyei lazán ülnek a bőrben, kézbe véve igen könnyen leválnak. Oldalvonalala mindössze az első 10-12 pikkelyre terjed ki. Egyik legkisebb termetű őshonos halunk, nagysága mindössze 6-8 cm.

Természeti értéke: 2000 Ft

Sujtásos küsz ► (*Alburnoides bipunctatus*)

Nagyobb folyóink és bővízű patakjaink hegy- és dombvidéki szakaszain fordul elő. Nevét az oldalvonal mentén található dupla pontsorról kapta, melyek mintegy sujtásként húzódnak végig testén. Táplálékában állati szervezetek és növényi anyagok egyaránt szerepelnek. Szaporodása május-júniusra esik, köves és homokos aljzatra egyaránt leívik. Testhossza csak igen ritkán haladja meg a 12 cm-t.

Természeti értéke: 2000 Ft

Állas küsz (*Chalcalburnus chalcoides mento*)

A Duna vízgyűjtőjének benntülsött hala. Magyarországon a kipusztult halak közé sorolhatjuk, utolsó dunai példányát Romániában, az 1960-as évek elején fogták. A Felső-Duna medencéjének szubalpesi tavában jelenleg is élnek állas küszök. Nevét megvastagodott, előreugró alsó állkapcsáról kapta. Szaporodása főként májusra esik, amikor nagy csapatokban vonul ívőhelyére, ahol csoportosan ívik a köves-kavicsos aljzatra. A kifejlett egyedek testhossza a 35 cm-t is elérheti.

◀ **Természeti értéke:** 10 000 Ft

Fürge csele ► (*Phoxinus phoxinus*)

Áramláskedvelő kistermetű pontyféle, de a hűvös, tisztavízű tavakban is előfordulhat. Hazánkban főként hegy- és dombvidéki patakokban található meg. Táplálékát csapatokban keresi, melyet rovarlárvák, algák és vízre hulló rovarok alkotnak. Ívási időszakban a hímek oldala sötét zöldes-feketére, a hasuk vörösré színeződik. A nőstények köves aljzatra rakják ikráikat, ami általában május-júniusra esik. Maximális testhossza legfeljebb 10-12 cm lehet.

Természeti értéke: 2000 Ft

◀ **Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)**

Magyarországon minden olyan víztérben megtalálható, ahol a szaporodásához szükséges nagyobb kagylók is jelen vannak. Táplálékát lebegő algák, planktonrákok és az élőbevonatban található apró szervezetek adják. A nőstények ikráikat főleg tavi és festő kagylók kopolyúréiseibe rakják tojócsövükön keresztül. A kagylókat csak jól úszó ivadékként hagyják el a fiatal öklék. Testhossza csak ritkán haladja meg a 8 cm-t.

Természeti értéke: 2000 Ft

Tarka géb ► (*Proterorhinus marmoratus*)

Eredetileg a felsős tengeröblök lakója, de jól alkalmazkodott az édesvízi körülményekhez is. Folyóvizekben többnyire a kövek és part menti növényzet közé rejtőzködik, míg állóvizekben, csatornában a vízinnövényzettel gazdagon benőtt részeken találhatjuk meg. Terjeszkedése napjainkban is tart, mára Nyugat-Európa is eljutott. Táplálékát rovarlárvák, férgek, apró rákok, halikra és halivadékok alkotják. Szaporodása általában tavaszi időszakra esik, nászidőszakban a hímek fekete színűvé válnak. Testhossza maximálisan 8-9 cm.

Természeti értéke: 2000 Ft

Fenekjáró küllő (*Gobio gobio*)

Nagyobb folyóvizekben és tavakban is előfordul, de igazi élőhelyeit a hegy- és dombvidéki patakok, kisebb folyók jelentik. Kisebb csapatokban jár táplálék után, amelyet főleg fenéklakó gerinctelen állatok, árvaszúnyog-, kérész-, tegzeslárvák és algák képeznek. A halványfoltú küllő terjeszkedésével, kissé visszaszorult. Szaporodása áprilistól júniusig is eltarthat, csapatosan ívik. Testhossza maximum 15-16 cm-t érhet el.

Természeti értéke: 2000 Ft ▼

Halványfoltú küllő (*Gobio alpinimatus*)

Elsősorban nagyobb folyóinkban él, de ritkán patakok alsó szakaszára is felhatol, valamint néhány állóvizünkben is megtalálható. Leggyakoribb küllőfajunk, nem ritkán veszt rajta horgászok finom készségein. Főleg apró gerinctelen élőlényeket fogyaszt. Ívása tavaszi, kora nyári időszakra esik. Kifejlett egyedek testhossza legfeljebb 12 cm lehet.

Természeti értéke: 10 000 Ft ▼

Felpillantó küllő (*Gobio uranoscopus*)

A Duna vízgyűjtőjének benntülsött hala, ezért hazánk kiemelt természeti értékeként kezelendő. Legritkább küllőfajunk, mindössze a Felső-Tiszáról, a Dráváról és Muráról ismert önfenntartó állománya. Ragaszkodik az erősen sodró, köves-kavicsos aljzatú, hűvös, oxigéndús folyóvízhez. Táplálékát a folyó által görgetett hordalékból válogatja ki, melyet főként gerinctelen szervezetek és növényi törmelék jelentenek. Ívása áprilistól júniusig elhúzódhat, szaporodásbiológiája kevésbé ismert. Maximum 10-11 cm hosszúságúra nőhet.

Természeti értéke: 50 000 Ft ▼

Homoki küllő (*Gobio kessleri*)

A Duna vízrendszeréhez tartozó folyók benntülsött faja. Hegy- és dombvidéki folyóink homokos, sóderes aljzatú szakaszait kedveli. Küllőfajaink közül a legkarcsúbb testfelépítésű. Elpusztult élőlények maradványaival, apró vízi gerinctelennel és algával táplálkozik. Ívása általában kora nyári időszakra esik. Maximális testhossza csak ritkán éri el a 10 cm-t.

Természeti értéke: 10 000 Ft ▼

